

МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА КОНКРЕТНИ КРАЙНИ ПОЛУЧАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИНВЕСТИЦИИ ЗА СТРОИТЕЛСТВО И ВЪВЕЖДАНЕ В ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА НОВИ СГРАДИ НА УЧИЛИЩА И ДЕТСКИ ГРАДИНИ ПО НАЦИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

В рамките на Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България (НПВУ)¹, Стълб „Иновативна България“, КОМПОНЕНТ „ОБРАЗОВАНИЕ И УМЕНИЯ“, Инвестиционен проект 2 „Модернизация на образователна инфраструктура“², дейност 2 „Проектиране, строителство и въвеждане в експлоатация на нова сграда“ се предвижда **изграждане и оборудване/обзавеждане на не по-малко от 8 нови детски градини и 8 училища в общини с недостиг на места за децата и учениците.**

Дейностите целят създаването на условия за равен достъп до образование чрез изграждане на благоприятна, включваща, иновативна, енергийно ефективна, подкрепяща и мотивираща образователна среда, която съдейства за повишаване мотивацията за учене и самоподготовка и подобряване на образователните резултати на децата и учениците. Проектирането, строителството и въвеждането в експлоатация на нови сгради на детски градини и училища ще доведе до намаляване на недостига на места в детските градини и създаване на условия за въвеждане на задължително предучилищно образование на децата, навършили 4-годишна възраст, което ще позволи подобряването на достъпа до образование, както и създаване поетапно на организация на учебния ден на едносменен режим в училищата (съгласно нормативната уредба), като преминаването към едносменен режим на обучение ще намали натиска върху образователната система в случай на пандемии като тази от COVID-19.

По данни на „България 2030. Анализ на социално-икономическото развитие на страната след присъединяването ѝ към ЕС“³ в териториален аспект най-висока е раждаемостта в областите Сливен - 12.5‰ и **София (столица)** – 10.3‰, като по-висока

¹ Национален План за възстановяване и устойчивост на Република България, април 2022 г., <https://www.nextgeneration.bg/>

² <https://www.mon.bg/bg/100886>

³ <https://www.minfin.bg/bg/news/10726>

от средната за страната е раждаемостта и във **Варна, Бургас, Стара Загора, Ямбол, Кърджали и Пловдив.**

През 2017 г. 59 общини имат по-благоприятен коефициент на естествен прираст от средния за страната (-6.5‰), като в тях попадат общините - **Столична (-1.3‰), Варна (-1.3‰), Пловдив (-1.8‰), Кърджали (-1.9‰), Сливен (-2.3‰), Благоевград (-2.4‰), Бургас (-2.9‰), Ямбол (-3.5‰), Велико Търново (-3.9‰), Стара Загора (-5.0‰), Хасково (-5.2‰), Търговище (-5.7‰), Плевен (-5.8‰), Добрич-град (-5.9‰) и Пазарджик (-6.4‰).**

В периода между 2011 – 2017 г. от преселващите се в рамките на страната 682 428 лица са променили своето местоживее от една област в друга. С най-голям относителен дял от преселващите се в рамките на страната, за свое местоживее най-голям брой са избрали област **София-град – 124 776 (18.2 %).** Следват областите **Пловдив – 63 488 (9.3%), Варна – 45 966 (6.7%) и Бургас – 42 566 (6.2%).** През 2017 г. 63 общини имат положителен механичен прираст. С **най-голямо увеличение на населението в резултат на положителен естествен прираст са общините Столична община 3 572 д. (2.7‰), Пловдив 2 423 д. (7.0‰), Варна 1192 д. (3.5‰), Симеоновград 698 д. (83.9‰), Бургас 478 д. (2.3‰)** (*Социално-икономически анализ на районите в Република България, Национален център за териториално развитие, 2019г.⁴*).

Общото намаляване на населението у нас е съпроводено с **концентрация в шестте най-големи български града - София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе и Стара Загора.** В тях живее **34,4% от населението на страната** (*Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025г., Министерство на регионалното развитие и благоустройството, 2019г.⁵*).

Динамиката на населението от ретроспективен 5-годишен период показва **трайна тенденция за увеличаване на броя на населението на общините Столична, Пловдив, Варна и Бургас.** Оценката на демографското състояние и тенденциите за развитие са от

⁴<http://bgregio.eu/media/Programirane/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%BE-%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%20%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5%20%D0%B2%20%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%91%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F%20%E2%80%93%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%202.pdf>

⁵https://www.mrrb.bg/static/media/ups/articles/attachments/0_ANKPR_CORRECTED_30.04.2020%20FIN1dd18d336cc6b50374c5c7c1a5098f55.pdf

съществено значение за осигуряване на образователната инфраструктура, удовлетворяваща потребностите на гражданите. Изследваните данни и тенденции показват необходимостта тези 4 общини да съобразят **капацитета и структурата на образователната инфраструктура с тенденцията на трайно увеличаване на населението и респективно на децата с цел осигуряване на достъп до образователната инфраструктура**, която да създаде условия за здравословна жизнена среда и нормално физическо и психическо развитие на децата и учениците.

През 2021 г. с ПМС № 76 от 05.03.2021 г. е приета **Наредба за условията и реда за предоставяне и изплащане на средства от държавния бюджет за компенсиране на разходите, извършени от родителите за отглеждането и обучението на децата, които не са приети в държавни или общински детски градини или училища поради липса на свободни места.**

В изпълнение на цитираната наредба общините предоставят на Министерството на образованието и науката информация за размера на средствата, които да бъдат изплатени на родителите за компенсиране на извършените от тях разходи, пряко свързани с отглеждане и обучение на децата им. За периода от влизане в сила на наредбата от 01.01.2021 г. до 30.04.2022 г. на правоимащите родители са изплатени общо 2 635 678 лв., от които 2 626 491 лв. на Столична община, 7 421 лв. на община Пловдив и 1 766 лв. на община Варна (*Таблица 1*). Практически, на този етап сериозен проблем с голям брой неприети деца поради липса на свободни места в детските градини съществува само в Столична община.

Таблица 1: Размер на изплатени средства на правоимащите родители в периода 01.01.2021 г. до 30.04.2022 г.

Период на изплащане	Община							
	Столична		Пловдив		Варна		Всичко:	
	средства	деца	средства	деца	средства	деца	средства	деца
1.01.-31.05.2021 г.	547 506	438	417	1	733	1	548 656	440
1.06.-14.09.2021 г.	360 752	399	0	0	1 033	1	361 785	400
15.09.-31.10.2021 г.	333 299	796	464	2	0	0	333 763	798
1.11.-31.12.2021 г.	414 844	734	1 266	3	0	0	416 110	737
1.01.-28.02.2022 г.	438 940	820	2 328	4	0	0	441 268	824
1.03.-30.04.2022 г.	531 150	833	2 946	5	0	0	534 096	838
Всичко:	2 626 491	X	7 421	X	1 766	X	2 635 678	X

Източник: Министерство на образованието и науката, 2022 г.

В тази връзка през м. май 2022 г. е изпратено писмо от заместник-министъра на образованието и науката г-жа Ваня Стойнева до **четирите най-големи общини в страната – Столична, Пловдив, Варна и Бургас**, където в резултат от трудова и социална миграция е съсредоточена най-голяма част от населението на страната и липсата на места в детските градини и училищата е най-осезаема, и съответно които **изпитват най-остра нужда от изграждането на образователна инфраструктура**, за предоставяне на информация относно недостига на свободни места в общинските детски градини и училища за последните три години (2020, 2021 и 2022).

Анализът на предоставените данни, представени в Таблица 2, разкрива **трайна тенденция на най-осезаем недостиг на свободни места в детските градини на територията на Столична община, надвишавайки неколкостранно този в общините Пловдив, Варна и Бургас**. За учебната 2022/2023 г. недостигът на свободни места в детските градини на територията на Столична община е с 6 пъти по-голям в сравнение с този в община Пловдив, докато за учебната 2021/2022 г. той е над 8 пъти по-голям спрямо този в Община Пловдив и близо 4 по-голям пъти спрямо отчетения в община Бургас. За учебната 2020/2021 г. недостигът на свободни места в детските градини на територията на Столична община е близо 8 пъти по-голям в сравнение с този в община Пловдив и близо 3 по-голям пъти спрямо отчетения в община Бургас.

Таблица 2: Недостиг на свободните места в детски градини за учебните години 2020/2021, 2021/2022 и 2022/2023

Община	За учебната 2020/2021	За учебната 2021/2022	За учебната 2022/2023
Столична	1 580	1 737	1 976
Пловдив	199	211	323
Варна	0	0	0 ⁶
Бургас	565	481	* ⁷

Източник: Данни, предоставени от общините Столична, Пловдив, Варна и Бургас, 2022 г.

Общините Столична, Пловдив, Варна и Бургас отчитат силно изразена потребност от построяването на нова образователна инфраструктура за преминаване на едносменен

⁶ В Писмо с входящ номер 1002-508 от 15.06.2022 г., Община Варна заявява, че в резултат на приложените мерки през 2017 г. недостигът на места за децата от 3 до 6-годишна възраст във всички населени места на територията на общината, е преодолян.

⁷ Липсват данни.

режим на обучение в училищата. Засиленото строителство на големи жилищни площи в четирите общини, доведе до натиск върху образователната система поради недостиг на места в образователните институции. Необходимостта от изграждане на нови училищни сгради за преминаване на едносменен режим на обучение е идентична в четирите общини.

По данни на община Пловдив, общинските училища в града, в които полудневната организация на учебния процес се осъществява на две смени през учебната 2021/2022 г., са 16, а броят на учениците, които се обучават в тези училища е 13 477 или 40.2% от общия брой ученици от общинските училища (Таблица 3).

Таблица 3: Брой училища, работещи на две смени и брой обхванати ученици за учебните години 2019/2020, 2020/2021 и 2021/2022

	За учебната 2019/2020	За учебната 2020/2021	За учебната 2021/2022
Брой училища, работещи на две смени	19	18	16
Брой ученици, обучаващи се в училища, които работят на две смени	15 667	15 119	13 477
% от всички ученици	47.0%	45.1%	40.2%

Източник: Данни, предоставени от Община Пловдив, 2022 г.

Данните в Таблица 3 ярко показват, че **процентът на ученици, които се обучават в училища с полудневна организация на учебния ден на две смени, остава изключително висок.**

Ръководството на община Пловдив определя като **първостепенен проблем на образователната система в града съвместното ползване на общ сграден фонд** от ОУ „Княз Александър I“ и ХГ „Св. Св. Кирил и Методий“ / МГ „Акад. Кирил Попов“ и ОУ „Драган Манчов“.

В община Бургас има ясно изразена потребност от изграждането на нова образователна инфраструктура, породена от липсата на свободен сграден фонд и необходимостта от преминаване на едносменен режим на обучение.

Най-осезаем е проблемът с недостига на места в ОУ „Христо Ботев“, квартал Сарафово, в което броят на записаните ученици през последните години е удвоен, а местата за прием в паралелките са изчерпани. През учебната 2021/2022 г. в ОУ

„Христо Ботев“ се обучават 238 ученици, разпределени в 11 паралелки, 6 от които са в начален етап и всички, с изключение на 1 клас се обучават на 2 смени.

Община Бургас посочва, че разполага с готови технически проекти за по-голямата част от сградите, за които се налага да бъдат предприети мерки.

С цел създаване на необходимите условия за полудневна организация на учебния ден в общинските образователни институции, **община Варна** е реализирала оценка на сградния фонд на общинските образователни институции и анализ на потребностите от материално-техническа база, отчитайки разрастването на града, демографските и миграционни процеси на територията на общината за десетгодишен период, до 2030 г. На база на получените резултати и изведени тенденции, **община Варна идентифицира необходимост от приоритетно строителство на нови сгради за училища**, както следва:

- Нова сграда на МГ „Д-р Петър Берон“ – отреден парцел на ново училище и в процес на подготовка на проект;
- Нова самостоятелна сграда на ОУ „Иван Вазов“.

Въз основа на направения анализ и ограничения финансов ресурс в Инвестиционен проект 2 „Модернизация на образователна инфраструктура“, дейност 2 „Проектиране, строителство и въвеждане в експлоатация на нова сграда“ по НПВУ (79 200 000 лв. с ДДС за изграждане, оборудване и обзавеждане на не по-малко от 8 нови детски градини и 8 училища), е целесъобразно за конкретни крайни получатели на средства за строителство на нови сгради на детски градини и училища по НПВУ да бъдат определени 4-те общини – Столична, Пловдив, Варна и Бургас, със следното разпределение:

- 8 нови сгради на детски градини да бъдат изградени на територията на Столична община;
- По 2 нови сгради на училища да бъдат изградени на територията на общините Столична, Пловдив, Варна и Бургас.

Приложения:

Писмо от община Бургас с вх. номер 1002-508 от 10.06.2022 г.

Писмо от Столична община с вх. номер 1004-100 от 13.06.2022 г.

Писмо от община Варна с вх. номер 1002-508 от 15.06.2022 г.

Писмо от община Пловдив с вх. номер 1002-508 от 22.06.2022 г.